

Spoštovane dijakinje, spoštovani dijaki!

Spoštovane mentorice, spoštovani mentorji!

Vabimo vas k sodelovanju na Srečanju srednješolskih raziskovalk in raziskovalcev novejšje slovenske zgodovine v šolskem letu 2018/2019, ki ga organizirajo Zavod RS za šolstvo, Slovensko sociološko društvo, Zveza zgodovinskih društev Slovenije in Društvo učiteljev zgodovine Slovenije v sodelovanju z Eustory.

Tema letošnjega raziskovanja je

STOLETJE SPREMINJANJA NAŠIH MEJA

V tem sestavku vam predstavljamo podrobne informacije o temi in o pogojih za sodelovanje. Pri izbiri letošnje teme je bila upoštevana njena aktualnost in možnost, da lahko ob njenem raziskovanju pokažete svojo raziskovalno domišljijo in sposobnost za povezovanje znanj z različnih področij. Srečanje je tekmovalne narave. Vse naloge, ki bodo ustrezale določilom razpisa, bodo ocenjene, najboljše pa bodo nagrajene in predstavljene na zaključnem srečanju. Avtorice oziroma avtorji najboljših nalog, ki bodo na preizkusu znanja tujega jezika pokazali, da se lahko sporazumevajo v nemščini ali angleščini, bodo povabljeni na mednarodna srečanja v organizaciji EUSTORY - mednarodne organizacije, katere namen je spodbujanje mladih k raziskovanju novejšje zgodovine. Prosimo, da skrbno preberete tekst. Zelo bomo veseli, če se boste odločili za sodelovanje. Za dodatne informacije se lahko obrnete na go. Tanjo Popit ali g. Vojka Kunaverja (naslova sta v nadaljevanju besedila).

Ljubljana, 20. 9. 2018

dr. Bojan Balkovec
Predsednik organizacijskega odbora

Zavod RS za šolstvo
Slovensko sociološko društvo
Zveza zgodovinskih društev
Društvo učiteljev zgodovine Slovenije
v sodelovanju z Eustory

RAZPISUJEJO

srečanje srednješolskih raziskovalk in raziskovalcev novejšje slovenske zgodovine za šolsko leto 2018/2019.

K sodelovanju na srečanju vabimo srednješolce in srednješolke. Pogoj za sodelovanje je izdelava raziskovalne naloge na razpisano temo s področja zgodovine in/ali sociologije.

Za šolsko leto 2018/2019 razpisujemo temo

STOLETJE SPREMINJANJA NAŠIH MEJA

PRAVILA RAZPISA

1. Obvezne značilnosti raziskovalne naloge:

- raziskovalna naloga mora analizirati problem, ki je v okviru razpisane teme (natančnejša opredelitev teme je priložena in je del tega razpisa);
- naloga mora biti analitična in raziskovalna;
- pri izdelavi ene raziskovalne naloge lahko sodelujejo največ tri dijakinje oz. dijaki;
- individualna raziskovalna naloga mora obsegati od 16 do 32 strani (2000 znakov na stran), skupinska pa od 32 do 96 strani;
- raziskovalni nalogi mora biti priložen povzetek v slovenskem jeziku in angleškem ali nemškem jeziku;
- naloga mora biti tehnično urejena v skladu s pravili, ki so navedena v drugi točki tega razpisa;
- na srečanju ni možno sodelovati z nalogami, ki so že bile nagrajene na drugih tekmovanjih.

2. Tehnična urejenost naloge:

- na naslovnici raziskovalne naloge mora biti navedeno ime srečanja (Srečanje srednješolskih raziskovalk in raziskovalcev novejšje slovenske zgodovine), naslov raziskovalne naloge, ime in priimek avtorice/avtorja oziroma imena in priimki avtoric/avtorjev in ime mentorice/mentorja, ime šole ter letnica;
- na prvi strani naloge morajo biti še enkrat navedeni podatki z naslovnice, poleg njih pa še natančni naslovi avtoric/avtorjev;

- povzetka vsebine v slovenščini ter angleščini ali nemščini morata obsegati vsak od pol do ene strani in morata biti v nalogo vključena na koncu (za seznamom literature);
- naloga mora biti napisana na papirju formata A4, listi pa morajo biti primerno speti;
- citiranje in navajanje virov mora biti skladno s pravili, ki so del tega razpisa (glej Navodila za uporabo in navajanje virov).

3. Oddaja naloge:

- Do razpisanega roka je treba na naslov organizatorjev srečanja poslati dva izvoda naloge;
- z oddajo naloge mora soglašati mentor oz. mentorica.

4. Roki za prijavo in oddajo naloge:

- prijava naloge: do **5.11. 2018**;
- oddaja naloge: do **15. 3. 2019**;
- mladoletne tekmovalke in tekmovalci morajo ob prijavi priložiti tudi izjavo o soglasju staršev z objavo rezultatov.

6. Priznanja in nagrade:

- Vsi aktivni udeleženci in udeleženke srečanja (dijakinje/dijaki in mentorice/mentorji) bodo prejeli pisna priznanja in nagrado za sodelovanje;
- avtorice/avtorji najbolje ocenjenih nalog bodo povabljeni na preizkus zmožnosti zadovoljivega komuniciranja v angleščini in k prijavi na razpisane poletne akademije v okviru EUSTORY. Izbrani se bodo lahko udeležili poletnih akademij, ki jih organizirajo članice EUSTORY.
- Podelitev nagrad bo v **Murski Soboti 30. marca 2019**

7. Naslov organizatorja in kontaktnih oseb:

- Prijave nalog ter nalogo pošljite na naslov: **Zavod za šolstvo, Parmova 33, Ljubljana**, s pripisom: **Za »Srečanje srednješolskih raziskovalk in raziskovalcev novejše slovenske zgodovine«**.
- Dodatne informacije dobite pri Tanji Popit in Vojku Kunaverju, Zavod za šolstvo, Parmova 33, Ljubljana, telefon 01 2363 144, 2363 136 ali 2363 100; elektronska naslova: tanja.popit@zrss.si in vojko.kunaver@zrss.si.
- Razpis lahko poiščete na spletnih straneh <http://eustory-slovenija.naspletu.com/> (kjer dobite tudi prijavnico).

STOLETJE SPREMINJANJA NAŠIH MEJA

ORIS RAZISKOVALNE TEME IN MOŽNIH NAČINOV RAZISKOVANJA

1. SPLOŠNI ORIS RAZISKOVALNE TEME

Med posledice prve svetovne vojne sodi tudi razpad stoletnih imperijev. V enem od takšnih, v Avstro-Ogrski, smo živeli tudi Slovenci. Živeli smo sicer v isti državi, a smo bili razdeljeni med različne dežele, še najbolj ločeni pa so bili v Prekmurju, ki je bilo v ogrskem delu monarhije. Najbolj zahodni del s Slovenci poseljenega ozemlja, Benečija in Rezija, pa sta bili v okviru Italije od njene združitve.

Konec prve svetovne vojne je z razpadom Avstro-Ogrske prinesel veliko spreminjanje meja tudi na ozemlju kjer so živeli Slovenci. Dokončno so bile meje postavljene po podpisu mirovnih pogodb in meddržavnih sporazumih, ki so bili s tem povezani. V Okviru Kraljevine SHS je po dokončni ureditvi meja živela sicer večina Slovencev, del pa jih je ostal onstran novih meja. Prekmurje je bilo povezano z matično domovino in za Prekmurce je bila nova meja seveda velika pridobitev. Večina s Slovenci poseljenega ozemlja v Prekmurju je prišla v okvir Kraljevine SHS, manjši del, Porabje, pa je ostal na Madžarskem. Mnogo bolj boleč je bil položaj na zahodu, kjer je meja, ki je nastala po pogajanjih med Kraljevino SHS in Kraljevino Italijo, od večine Slovencev odrezala okoli tretjino nacionalne skupnosti.

Druga svetovna vojna je v primeru Slovenije pomenila novo veliko preurejanje meja. Štirje okupatorji so si razdelili slovensko ozemlje in znotraj današnjega ozemlja Republike Slovenije so bile meje med Nemčijo in Madžarsko, Nemčijo in Italijo oz. Nemčijo in Ljubljansko pokrajino. Nemčijo in NDH, ter Italijo in NDH. Meje so ostro zarezale v vsakodnevno življenje v vseh okoljih. Meje so bile ustvarjene v vojnem času, kar je seveda pomenilo, da niso bile le navadne državne meje, temveč tudi meje med različnimi vojaškimi silami, ki so bile sicer zaveznice. Meja je bila ovira tudi za partizansko gibanje, saj je onemogočala gibanje partizanskih enot. Ravno zaradi onemogočanja partizanskih premikov, so bile te meje lahko možno utrjene, predvsem je to veljalo za mejo med Nemčijo in Ljubljansko pokrajino.

Konec druge svetovne vojne s porazom okupatorjev je pomenil, da bodo zmagovalci na novo krojili meje. Rapalska meja je izginila, čeprav je bil to postopek, ki je trajal kar nekaj časa. Meja med Jugoslavijo in Italijo je bila dokončno vzpostavljena šele po letu 1954. Pred tem se je meja postopoma v več fazah pomikala proti današnji črti. Vsakokratno stanje meje je imelo svoje značilnosti in posebnosti. Takšna je bila npr. meja med ozemljem pod zavezniško vojaško upravo in pod jugoslovansko vojaško upravo.

Po ureditvi mejnih vprašanj po koncu druge svetovne vojne je Slovenija dobila meje, kakršne ima v glavnem še danes. Po osamosvojitvi je bilo potrebno določiti le potek meje s Hrvaško. Mednarodno arbitražno sodišče je to sicer storilo, a njegova odločitev še ni bila udejanjena, kar povzroča ljudem ob meji veliko nepotrebnih zapletov.

Meje v zadnjem stoletju so bile različno zaprte oz. prehodne, imele so različne vplive na domače prebivalstvo, ki živi ob tej meji. Prebivalci, ki živijo ob meji imajo pogosto različne stike s prebivalci na drugi strani meje. Poleg tega pa državna meja ne pomeni, da prebivalci neke države ne morejo biti lastniki zemlje onstran meje. Medčloveški stiki, pogosto tudi meddružinski, lastništvo zemlje na drugi strani meje in gospodarski stiki so seveda zelo odvisni od načina kako meja funkcionira.

Meja kot ločnica ali povezovalka je v zadnjem stoletju v različnih obdobjih različno intenzivno in na različne načine vplivala na življenje ob njej. V svojih raziskovalnih nalogah se lahko lotite meje v vaši okolici v različnih časovnih okvirjih. Pri vašem raziskovanju naj vas zanima kako je meja sploh izgledala, kako je bila označena, kako je bila prehodna, kako je bila varovana. Zanima naj vas kako so posamezniki živeli ob meji, kako so jo prehajali, če je bilo to prepovedano, kako so se upirali meji, ki jim je onemogočala normalno življenje, kako so se v času druge svetovne vojne upirali vsiljenim okupatorskim mejam.

2. MOŽNE RAZISKOVALNE SMERI – NEKAJ PRIMEROV

Pri svojem delu se lahko poslužujete literature, predvsem pa pojdite med ljudi in opravite intervjuje, kjer boste spraševali o stvareh, ki vam bodo pomagale predstaviti zgodbo, s katero bi predstavili meja v vseh njenih razsežnostih, ki bodo predmet vaše raziskave. Intervjuvance sprašujte o spominih na potek meje, na ovire, ki so bile ne meji, na možnosti prehoda čez, mejo, o nevarnostih, ki so prežale na meji. Iščete lahko materialne ostanke na nekdanjih mejah, ugotovite njihov pomen in stanje ostankov.

3. KAKO SE LOTIMO RAZISKOVALNE NALOGE

Za pomoč pri raziskovanju si morate na svoji šoli poiskati **mentorico ali mentorja**. Najprimernejši mentor ali mentorica bo vaš profesor oz. profesorica zgodovine in/ali sociologije, vendar pa se lahko za mentorsko pomoč obrnete tudi na druge profesorice in profesorje. S svojim mentorjem oz. mentorico se posvetujte o izboru in utemeljitvi raziskovalnega vprašanja, o izboru metod, organizaciji vašega zbiranja podatkov (če je to vključeno v vaš raziskovalni načrt) in o oblikovanju raziskovalne naloge. Naloge lahko oddate šele, ko se s tem **strinja** vaša mentorica oz. mentor.

Raziskovalna naloga je v grobem sestavljena iz štirih delov:

- 3.1 **načrta raziskovalne naloge**, kjer se odločite, kaj in kako boste raziskovali;
- 3.2 **izvedbe raziskovalne naloge** – zbiranje gradiva z metodami, ki ste jih načrtovali;
- 3.3 **obdelave zbranega gradiva** – kjer analizirate, interpretirate gradivo, ga primerjate z že obstoječimi raziskavami in spoznanji zgodovinske in sociološke stroke ter izoblikujete sklepe;
- 3.4 **in raziskovalnega poročila**, v katerem predstavite, kaj ste si zastavili za cilj raziskave, na kakšen način ste hoteli doseči svoj cilj, kako ste zbrali gradivo, kako ste ga obdelali in kakšne so vaše ugotovitve.

3.1 Načrt raziskovalne naloge

3.1.1 Opredelitev raziskovalnega problema

Da bi izdelali raziskovalno nalogo, morate najprej pripraviti **načrt**. Ta vam bo pomagal, da si boste razjasnili, kaj boste v raziskovalni nalogi počeli. Dober načrt pa vam bo tudi omogočil, da se med raziskovanjem in pisanjem raziskovalne naloge ne boste izgubljali in zašli v časovno stisko ali zbirali podatke in dokaze, ki za vašo raziskovalno nalogo niso pomembni ali ustrezni.

Kaj morate predvideti v načrtu? Tema raziskovalne naloge je že podana, vendar morate premisliti, kaj v zvezi s temo boste pravzaprav raziskovali. Mogoče bi bilo najbolje, da se prepustite domišljiji in nanizate nekaj stvari, ki se vam porodijo ob tej temi. Ne zaustavite se prezgodaj, najboljše ideje običajno pridejo kasneje! Pomaga tudi, če pregledate literaturo s tega področja. Mogoče boste naleteli na stvari, na katere sami ne bi pomislili.

Prvo vprašanje, na katero morate odgovoriti je, **KAJ** (katera tema) vas pravzaprav zanima, oziroma kaj boste raziskovali. Tako boste določili konkreten raziskovalni problem. Verjetno bo najbolje, če si raziskovalni problem zastavite v obliki **vprašanja**, npr.: kako se je spremenil položaj delavskega razreda, kako se je spremenilo življenje priseljencev ...

Da boste uspešno nadaljevali svoje delo, si morate razjasniti **pojme**, ki jih boste uporabljali v nalogi, da boste vedeli, s čim se pravzaprav ukvarjate. Npr.: kaj je pravzaprav delavski razred, kaj določa status, kaj je socialna distanca, kako opredeliti revščino...

Pri opredeljevanju pojmov si boste lahko pomagali z učbeniki zgodovine in sociologije in s strokovno literaturo s tega področja. Opredelite tiste pojme, ki so pomembni za vašo raziskavo. Tako opredeljene pojme potem dosledno uporabljajte tako v času pripravljanja raziskovalnih pripomočkov kot tudi pri zbiranju gradiva, interpretaciji in pisanju raziskovalnega poročila.

3.1.2 Postavljanje raziskovalnih vprašanj

Drugo vprašanje, na katerega si morate odgovoriti, je: **ZAKAJ** boste to raziskovali, kaj hočete dokazati, kaj želite izvedeti. S tem boste opredelili svojo **hipotezo**, ki vas bo usmerjala pri zbiranju gradiva in jasno usmerila raziskovalno delo, npr.: v raziskovalni nalogi bom pokazal/-a ali preverjal/-a, da:

- so različni sloji v krizi v različnem položaju,
- da se razlike med bogatimi in revnimi povečujejo,
- da je sodobna gospodarska kriza podobna/različna krizi leta 1929 ...

Vsaka naloga ima lahko tudi več hipotez. Pri tem je ena splošna, ostale pa so podhipoteze, ki se natančneje usmerjajo v točno določene probleme, zajete v splošni hipotezi. Podhipoteze nam torej omogočajo, da natančneje opredelimo problem in zastavimo raziskovalni proces, obenem pa se s tem tudi izognemo preverjanju presplošnih in preveč abstraktnih ter zdravorazumskih trditev. Primer:

- splošna hipoteza: položaj delavskega razreda se je v zadnjih dvajsetih letih v Sloveniji poslabšal;
- podhipoteza 1: družbeni ugled delavskega razreda je upadel;
- podhipoteza 2: delavec je v zadnjem desetletju izgubil vrednost zaradi pritiska poceni delovne sile z vzhoda;
- podhipoteza 3: v poosamosvojitvenem obdobju so družbeno-ekonomske spremembe (neoliberalizem) prizadele predvsem socialni položaj delavskega razreda.

3.1.3 Opredelitev metod

Tretje vprašanje pa je, **KAKO** oziroma na kakšen način boste preverjali svojo hipotezo, na kakšen način boste prišli do podatkov, virov, informacij ..., s katerimi boste potrdili svoje hipoteze.

Večino stvari v družboslovju ne morete ugotavljati neposredno – npr. sprememba statusa delavskega razreda. Vprašati se boste morali, kako boste ugotavljali spremembo (npr. tako, da boste ugotavljali spremembe v razmerjih plač, obravnavanje delavcev v tisku, delež delavskega razreda med vsemi zaposlenimi, avtonomija dela, ugled poklicev...).

Ko ste se odločili, s čim boste sklepali na nek pojav, morate določiti način, s katerim boste prišli do teh podatkov. Izbrali boste torej **metode** raziskovanja. V osnovi imate na voljo kvantitativne metode (npr. anketa, analiza statističnih podatkov) in kvalitativne metode (intervju, fokusna skupina, analiza tekstov, dnevnikov itd.) Na voljo imate paleto različnih raziskovalnih metod:

Kvantitativne metode:

- anketa

Kvalitativne metode:

- intervju (strukturirani in polstrukturirani),
- fokusna skupina
- eksperiment
- opazovanje (opazovanje z udeležbo in brez udeležbe),
- analiza arhivskih virov,
- analiza uradnih podatkov in evidenc,
- analiza teksta (npr. medijskega teksta, učbenikov, govorov, knjig itd.),

- analiza kronik, dnevnega časopisja, fotografij, zvočnih gradiv, drugih materialnih elementov, osebnih dokumentov, pisem ...
- analiza dnevnikov, življenjskih poti itd.
- pa tudi analize že opravljenih raziskav...

Glede na kazalce za določen pojav, ki ste jih izbrali kot pokazatelje določenega pojava, morate izbrati tiste metode, za katere menite, da vam bodo priskrbele najustreznejše podatke in gradivo, s katerim boste nato po analizi lahko potrdili ali ovrgli vaše hipoteze.

Vsaka metoda vam prinaša določen tip informacij in podatkov. Vse pa imajo tudi svoje pomanjkljivosti. Zato je priporočljivo, da metode **kombinirate** in med seboj primerjate podatke. Tako boste dobili celovitejšo sliko tistega, kar raziskujete. Pri izbiri metod vsekakor pogledajte, kako ste opredelili svoje kazalce in dobro premislite, katero metodo boste uporabili. Predvsem uporaba anket na majhnem številu anketirancev lahko prinese neposplošljive in neveljavne rezultate, velikokrat pa nam številčni podatki ne povedo veliko o vsebini samega raziskovalnega problema ali pa jih je treba podvreči kompleksnejšim statističnim analizam. Zato se najprej vprašajte, kaj boste z določeno metodo pravzaprav ugotavljali. Če vas zanima samo število enot, potem bo kvantitativna metoda prava, če pa vas zanima tudi vsebina teh enot, potem boste morali uporabiti katero izmed kvalitativnih metod.

Za primerjavo stanja nekoč in danes je potrebno najti primerljive vire, npr. zapise v starejših in novejših časopisih. Besedila lahko primerjate po pogostosti objav, obsegu, mestu v časopisu, velikosti črk idr. Analizirajte vsebino člankov – kaj želijo povedati, komu so namenjeni, kdo je vir informacij, primerjajte vsebino med starejšimi in novejšimi članki.

Pri delu v arhivu najprej gradivo pregledajte, nato ga selekcionirajte po vrsti gradiva, po vsebini in obsegu. Nato preberite gradivo in ga analizirajte. Upoštevajte tudi, kaj je bilo v ozadju nekaterih zapisov (npr. zakoni in drugi predpisi ali odločitve posameznika po njegovi volji), družbena dogajanja v času zapisa...

3.1.4 Določitev vzorca

Ko ste se odločili, kakšne informacije boste iskali, si morate določiti tudi, v kakšnem obsegu boste iskali. Narediti boste morali izbor in določiti, koliko oseb in koga boste anketirali, katere medije, arhivsko gradivo, umetniška dela, družabne dogodke itd. boste izbrali glede na vaš raziskovalni problem, da boste lahko svoje ugotovitve do določene mere posplošili. Tako boste določili **vzorec**.

Vzorec ne sme biti prevelik, ker vam lahko zmanjka časa, pa tudi ne premajhen, ker iz majhnega števila obravnavanih enot ne morete posploševati in sklepati. Koristno je, da ugotovitve na vašem vzorcu primerjate z morebitnimi širšimi raziskavami, ki so bile opravljene na določeno temo. Vaš vzorec mora biti torej tudi vsebinsko ustrezen in količinsko in časovno omejen, vendar čim bliže reprezentativnemu.

Pri kvalitativnih metodah vzorčimo nekoliko drugače kot pri kvantitativnih, kar ne pomeni, da enote zbiramo povsem naključno. Če analiziramo besedila iz arhivov, medijskih objav, kronik ipd. bomo vzorčili tako, da si zberemo določeno obdobje ali več obdobj, ki so za našo raziskavo relevantna. Tako zberemo določene časovne mejnike, ki so po navadi vezani na nek ključni družbeni dogodek, nato pa vzamemo časovno periodo, znotraj katere nato vzorčimo tekste (npr. en mesec pred in po ključnem dogodku). Včasih je ta perioda lahko daljša včasih krajša, odvisno od narave dogodka, njegove odmevnosti itd. Običajno na začetku pregledamo dokaj širok spekter tekstov, nato pa svojo izbiro ožimo in na koncu analiziramo za nas relevantne tekste. Tekste lahko izbiramo na podlagi njihovega naslova ali podnaslova (npr. medijske objave) in jih analiziramo tako dolgo in v tolikšem številu, da dosežemo t. i. stopnjo saturacije. Stopnjo saturacije dosežemo takrat, ko nam vsak na novo prebrani in analizirani tekst ne prinese nobene dodatne informacije ali podatka, ki bi bil relevanten za našo raziskavo.

Kadar je vaša metoda intervju ali fokusna skupina, uporabite eno ali več znanih tehnik vzorčenja. Če boste analizirali težko dostopne in marginalne družbene skupine, boste uporabili vzorec »snežne kepe«, če boste hoteli enakomerno porazdeljen vzorec po spolu, starosti itd. in boste obravnavali lažje dostopne skupne, potem bo najbolje da vzorčite na podlagi kvot.

3.2 Zbiranje gradiva

Ko si izdelate načrt raziskovalne naloge, se morate lotiti **zbiranja gradiva**, informacij, podatkov, virov ...

Najbolje bo, da raziskavo opravite v svoji bližnji **okolici**, da vam ne bo vzela preveč časa in ne bo zahtevala preveč finančnih sredstev, pri tem morate paziti, da je vzorec ustrezen. Če ste se odločili za anketo ali intervju, si boste morali vzeti čas za izvedbo. Vedno, ko prosite ljudi za sodelovanje (intervjuje, ankete, ali ko zbirate podatke v različnih institucijah), se predstavite in povejte, za kakšne namene zbirate podatke. Tako zbrane podatke lahko uporabljate samo za namene raziskovalne naloge in pomembno je, da respondentom zagotovite anonimnost. Po navadi to storimo tako, da si zanje izmislimo ime, njihove osebne podatke pa strogo varujemo.

Omejite tudi **časovno obdobje**, za katerega boste zbirali gradivo. Če boste npr. obravnavali odnos do naftne krize, boste npr. spremljali izjave politikov, strokovnjakov, mnenja ljudi (lahko tudi analize že opravljenih anket) npr. mesec pred pojavom krize, leto v času krize, in sedanje mnenje o tej krizi. Vsekakor je zanimivo spremljati nek pojav v spreminjanju skozi čas, saj vam to ponudi celovitejši odgovor.

Pripravite si načrt beleženja in označevanja podatkov, informacij, virov, ki jih boste zbirali in že ob tem razmišljajte, kako jih boste obdelali oziroma analizirali. Če si boste izbrali npr. intervju ali fokusne skupine, potem morate respondente posneti, nato pa narediti prepise intervjujev, kar je lahko izjemno zamudno. Če ste se odločili za opazovanje, potem morate sproti ves čas voditi raziskovalni dnevnik, v katerega beležite opazovano. Če ste se odločili za analizo besedil, vam bodo najbolj koristile kode. Kode so nekakšne ključne besede, ki si jih ob analizi zapišete na rob besedila, ki ga analizirate, tako da se kasneje lahko lažje znajdete in organizirate morda različne kategorije, pojave in ugotovitve v samih besedilih.

3.2.1 Delo z zgodovinskimi viri

»Zgodovinski viri so edine sledi in pričevalci človekovega življenja in delovanja v preteklosti.¹ Zgodovinar lahko le na temelju ohranjenih zgodovinskih virov sklepa o tem, kako so ljudje živeli ter kaj se je dogajalo v preteklosti oz. rekonstruira zgodovinsko dogajanje ter ga interpretira. V novejšem času se vse bolj uveljavlja spoznanje, da si vsaka generacija ustvari svojo predstavo in interpretacijo zgodovinskega dogajanja ter zgodovinske vire vedno znova analizira, zbrane podatke in dokaze pa poveže v nove sinteze ter interpretacije. Upoštevati pa moramo tudi, da zgodovinarji pogostokrat odkrijejo nove zgodovinske vire, ki lahko prikazujejo nek zgodovinski dogodek ali pojav v spremenjeni ali celo drugačni oz. novi luči, kar sproži novo analizo in interpretacijo.

Viri prve in druge roke

Zgodovinske vire lahko delimo glede na razmerje vira do dogodka ali stanja, o katerem priča, na **vire prve in na vire druge roke**.² Pri virih prve roke je imel avtor neposreden stik z dogodki ali stanji, o katerih priča, pri virih druge roke pa je med dogodki ali stanji ter avtorjem vira, ki o njih priča, eden ali

1 Grafenauer, Bogo 1960: Struktura in tehnika zgodovinske vede. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, str. 249.

2 Prav tam, str. 252.

več posrednikov. Več ko je posrednikov, manj je vir zanesljiv.³ Vendar pa tudi viri druge roke izhajajo iz nekega vira prve roke oz. pravira ali priče, ki je opisovani dogodek videla.⁴

Pri kritični presoji teh virov je pomembno vprašanje, ali so avtorji želeli sporočiti **resnico**.⁵ Resnica ni le ena, ampak si vsak človek ustvari svojo resnico o nekem dogodku ali pojavu. V modernem zgodovinopisju viri niso več toliko povezani z eno samo resnico o dogodku, ampak z različnimi viri, ki pričajo o istem dogodku z več vidikov. Zato je treba biti pri preučevanju zgodovinskih virov pozoren na objektivnost oz. subjektivnost avtorja vira, upoštevajoč izhodišče, s katerega je pričal o dogodku. Ob kritični presoji mora namreč zgodovinar ugotoviti, ali je avtor pri opisovanju dogodka ali stanja vključeval objektivna dokazna dejstva in v kolikšni meri tudi svoje subjektivne poglede in mnenja, ter koliko so ti pogledi in mnenja utemeljeni z objektivnimi dejstvi.

Viri **prve roke** so lahko:

A Osebna pričevanja, kamor uvrščamo spomine, dnevnike in pisma. Vključujejo le dele o posameznih dogodkih, a prinašajo tudi veliko podrobnosti, podatke o avtorjevem značaju, izobrazbi, položaju, povezavi in težnjami z dogodkom, o katerem pričajo.

B Preostanki praktičnega življenja, ki niso imeli namena poročati o preteklosti, kot so na primer urbarji, listine, razni akti, poslovne knjige itd.

C Literarna dela z zgodovinskim ozadjem, če se lahko loči literatova fantazija od resničnega dogajanja.⁶

Viri **druge roke** so manj zanesljivi od virov prve roke. Vendar pa imajo viri, ki so jih pisali sodobniki, večjo vrednost kot viri, ki so jih pisali poznejši opazovalci, vsaj pri opisovanju zunanjih dogodkov, če pa gre za interne dogodke, pa imajo poznejši viri večjo vrednost kot sodobni.⁷ Avtor je lahko preverjal podatke in pritegnil še nove.

Primer je Valvasorjevo delo Slava vojvodine Kranjske, ki sodi deloma med vire prve roke, deloma med vire druge roke, deloma je sodobnik, Valvasorjeva dela pa bi lahko uvrstili tudi med literaturo z zgodovinskim ozadjem.⁸

Primarni in sekundarni viri

Glede na razmerje zgodovinarja do vira se vire lahko deli tudi na primarne in sekundarne, pri čemer **primarni** izhajajo od očitvidcev, **sekundarni** pa so pisani na temelju še ohranjenih poročil o preteklosti.⁹ Večjo pričevalno in hkrati dokazno vrednost imajo primarni viri, sekundarni viri pa nimajo pričevalne vrednosti in so vredni le toliko, kolikor je bil verodostojen in zanesljiv prvotni vir, iz katerega črpajo.¹⁰

Ta delitev virov **ločuje tudi med viri in literaturo**, literatura pa tako spada med sekundarne vire, saj je bila napisana na temelju primarnih virov, ki jih tudi navaja za dokaz svojih ugotovitev.¹¹

Poročila in preostanki

Glede na notranje razmerje vira do dogodka vire delimo na poročila in preostanke.¹²

---

3 Prav tam, str. 252.

4 Prav tam, str. 252.

5 Prav tam, str. 253.

6 Prav tam, str. 253–254.

7 Prav tam, str. 255.

8 Prav tam, str. 256.

9 Prav tam, str. 256.

10 Prav tam, str. 257.

11 Prav tam, str. 257.

12 Prav tam, str. 258.

Poročila so imela namen poročati o preteklosti potomcem, **preostanki**, ki so lahko materialni in pisni, pa niso imeli poročevalskega namena.¹³ Večjo poročevalsko vrednost imajo preostanki, saj pri njihovi analizi zgodovinar ni obremenjen s tujo podobo o dogodku, o katerem priča, ampak lahko v neposrednem stiku s preostankom ter ob njegovi analizi ustvari svoje mnenje o nekem dogodku.¹⁴ Kritična analiza preostanka je povezana z ugotavljanjem izvora vira, poročila pa s kritično analizo zgodovinarjeve interpretacije.¹⁵

Med **poročila** spadajo:

- A Ustno izročilo, kot so miti, pripovedke, zgodovinske pesmi, genealoške ali zgodovinske pripovedi.
- B Pisani literarni viri, kot so letopisi in kronike, biografije, spomini, avtobiografije.
- C Publicistični viri, kot so letaki, javna pisma, časopisi, politične publikacije, razne bele, modre oz. »barvne« državnne knjige z razlago politike.
- D Deli aktov ali vrste aktov, kot so diplomatska poročila, sodniške utemeljitve sodb ipd.¹⁶

Preostanki so:

- A Stvarni ali materialni preostanki, kot so stavbe, umetnine, predmeti za vsakdanjo rabo (orodje, oblačila, pohištvo, hrana itd.).
- B Abstraktni preostanki, kot so različne institucije, pravne, državne in ustavne oblike, jezik, krajevna, osebna in ledinska imena itd.
- C Pisani zgodovinski viri, ki so nastali kot rezultat javnega in zasebnega življenja in dela ter jih hranijo arhivi. Sem spadajo različne listine, zakoni in pogodbe, zasebna in javna korespondenca, zapisniki, finančne in različne upravne knjige, literarna dela z zgodovinskim ozadjem ipd.¹⁷

Multiperspektivni zgodovinski viri

Poseben pomen imajo multiperspektivni zgodovinski viri, ki pričajo o nekem dogodku z različnih vidikov (perspektiv). Pri preučevanju takšnih virov je treba ugotoviti zgodovinske okoliščine, ki so vplivale na oblikovanje različnih pogledov na zgodovinsko dogajanje.

Če različni viri o istem dogodku poročajo različno, so legitimne vse inačice virov, saj odražajo le različne izkušnje, cilje in ozadja.¹⁸ Še najbolj verodostojno predstavo o tem, kaj se je v resnici zgodilo, bi dobili tako, da bi upoštevali vse inačice virov o nekem dogodku, saj ta dogodek osvetljujejo iz različnih zornih kotov.¹⁹ Pomembno pa je ugotoviti tudi različna izhodišča avtorjev virov, pri čemer se vprašamo, kdo je avtor vira, od kod je, kakšno vlogo je igral, kje je bil takrat, ko je poročal, kaj je videl, slišal in čutil ter kakšne so bile njegove omejitve glede poročanja, zakaj je tako razmišljal, kako je utemeljeval svoje mnenje, zakaj je nekaterim podatkom mogoče verjeti in drugim ne, zakaj so se jim zdeli nekateri podatki pomembni in drugi ne, zakaj so se jim zdeli nekateri podatki sprejemljivi in drugi ne, kakšne možnosti so imeli in zakaj so se odločili za izbrano.²⁰ Pri pretresu različnih pričevanj oz. virov o istem dogodku moramo tudi ločevati med dokaznimi dejstvi, strokovnim mnenjem in nepotrjeno govorico ter ugotoviti, kaj je izpuščeno in ali avtor uporablja čustveno obarvan jezik ter vključuje predsodke, lahko se ugotavlja podobnosti in razlike med različnimi viri, ki pričajo o istem dogodku.²¹ Pogled na zgodovinske dogodke iz različnih zornih kotov omogoča njihovo boljše razumevanje, upoštevati pa je tudi treba, da zgodovinarji iste dogodke lahko interpretirajo različno, saj je treba

---

13 Prav tam, str. 258.

14 Prav tam, str. 259.

15 Prav tam, 260.

16 Prav tam, str. 261–262.

17 Prav tam, str. 262.

18 Stradling, Robert 2004: Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 144.

19 Prav tam, str. 144.

20 Stradling, Robert: Multiperspektivizem pri poučevanju zgodovine. Vodič za učitelje. Elektronska oblika dostopna v slovenščini in angleščini na spletni strani <http://www.zrss.si>, predmeti Zgodovina, rubrika Priročniki za učitelje. 2001/02. Strasbourg: Svet Evrope, str. 17.

21 Prav tam, str. 17.

upoštevati, da imajo tudi zgodovinarji različna mnenja, na njih vpliva čas, v katerem so pisali.²² Upoštevati pa je treba tudi, kako je na njih vplivala domača družbeno-politična situacija in kakšna je bila dostopnost virov, ki so jih lahko pritegnili v raziskave, ali so lahko izražali svoja mnenja oz. interpretacije brez strahu, da bodo sledile posledice, ali se je uveljavila samocenzura.

Sklep

Pri delu z zgodovinskimi viri je treba kritično presoditi vrednost in uporabnost informacij ter dokazov iz zgodovinskih virov, tako da se ugotovi, ali gre za vire prve ali druge roke, ali gre za primarne ali sekundarne vire oz. ali gre za preostanke ali poročila. Pri virih prve roke, primarnih virih in poročilih je treba upoštevati, da gre za različne oblike pričevanj, ki so subjektivna ter zato manj zanesljiva. Zato jih je potrebno vedno uporabljati v kombinaciji s zanesljivejšimi viri, kot so npr. preostanki. Natančno je treba ločiti med zgodovinskimi viri ter zgodovinsko strokovno literaturo, ki je napisana na temelju zgodovinskih virov. Zmožnost kritičnega mišljenja se razvija z iskanjem uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov v zgodovinskih virih, z ločevanjem med objektivnimi dejstvi ter subjektivnimi mnenji, s presojanjem, katera interpretacija je verodostojnejša in podprta z objektivnimi dejstvi. Na temelju zbranih informacij in dokazov se oblikuje zaključke, mnenja in interpretacije zgodovinskega dogajanja.

Učenje z zgodovinskimi viri razvija zmožnosti kritičnega mišljenja s tem, da spodbuja jasnost, natančnost, logičnost, relevantnost, pa tudi vedoželjnost, poglobljeno znanje, odprtost in fleksibilnost mišljenja ter preudarnost presojanja. V primeru zmot se spodbuja ponovni razmislek ob iskanju novih dejstev in dokazov v zgodovinskih virih z usmerjenostjo v raziskovalno delo in kakovostno znanje.²³«

3.3 Obdelava gradiva

3.3.1 Obdelava podatkov, informacij, virov

Potem ko ste zbrali podatke, informacije, vire in drugo gradivo, jih morate najprej skrbno pregledati in urediti. Če ste npr. izvajali intervjuje, preglejte, če se da odgovore združiti v nekaj različnih tipov, če ste zbirali različne dokumente, jih razvrstite glede na različne tipe, jih analizirajte, kodirajte...

Vaša obdelava podatkov se bo razlikovala glede na gradivo, primerno za kvantitativno ali kvalitativno obdelavo podatkov in informacij. Vsaka od njih ima svoje zahteve in zakonitosti, ki jih morate dosledno upoštevati. Tako boste gradivo pripravili za najpomembnejši del naloge – analizo in interpretacijo podatkov ter oblikovanje sklepov.

3.3.2 Analiza in interpretacija

Najprej opravite izčrpen pregled posamičnih informacij, izračunanih statističnih parametrov, elementov analize..., ki ste jih opravili v fazi obdelave podatkov. Preglejte, ali ste dobili pričakovane odgovore, ali so podatki, ki ste jih pridobili iz različnih virov, skladni, si nasprotujejo, se dopolnjujejo... Podatke je dobro tudi pregledno urediti, da se boste lahko lotili interpretacije.

Interpretacija pomeni **razlago** podatkov, informacij, virov in ostalega gradiva, ki ste ga zbrali zato, da bi odgovorili na zastavljeno raziskovalno vprašanje, oziroma, da bi potrdili ali ovrgli podane hipoteze. Preučiti morate, **KAJ POVEDO** vaši podatki..., zato ni dovolj samo, da predstavite grafe ali prikažete vire, potrebno je, da se do njih tudi **opredelite**, da poveste, kaj po vašem mnenju ti podatki **pomenijo**.

²² Stradling, Robert 2004: Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 145.

²³ Prim. Brodnik, Vilma (2010): Novosti v posodobljenem učnem načrtu. V: Posodobitve pouka v gimnazijski praksi, Zgodovina. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 20–23 (povzeto po različni literaturi).

Najpreprosteje je, če samo pojasnite posamične odgovore ali vire in velikokrat dobimo namesto interpretacije zgolj opis podatkov. Če hočete dobiti celovitejši odgovor, poskušajte posamične informacije, vire... med seboj povezati, ugotoviti morebitna nasprotja ali skladnost med njimi in pojasniti vzroke... Npr.: v raziskavi bi lahko ugotovili, da v nekaterih virih obstajajo dokazi za zmanjševanje standarda, v drugih pa, da prodaja luksuznih avtomobilov, počitnic ipd. narašča. V tem primeru bi morali poiskati možne razlage. Ko rezultate interpretirate, bodite torej posebej pozorni na tovrstna navidezna neskladja, morda tudi na neskladnost podatkov s tem, kar po navadi privzemamo kot dano (zdrav razum). Vedno je dobro, da se pri interpretaciji vprašate, kakšna so razmerja moči, kakšna so razmerja med posameznimi družbenimi skupinami, kdo proizvaja pomene in podobo posameznih skupin ali akterjev itd. Če analizirate položaj delavskega razreda v Sloveniji, se morate npr. vprašati, kako in na kakšen način so delavci predstavljeni v medijih in zakaj ravno tako. Kdo odloča, kakšna bo njihova javna podoba, kdo je na položaju moči in kdo ne. Če ugotovite, da mediji o imigrantskih delavcih poročajo kot o »kradljivcih služb«, »lenih« ipd., se morate vprašati, v kakšni družbi živimo in zakaj je prišlo do take javne podobe delavca imigranta. Kako so na to vplivali zgodovinski dogodki, kako družbeni dejavniki, kako vrednote in ideologije.

Pri interpretaciji podatkov se zavedajte, da se raziskovalec nikdar povsem ne more odpovedati svojim stališčem, vrednotam in odločitvam, ki jih sprejema v času raziskovanja. Kljub temu se pri analizi in podajanju interpretacije izogibajte podajanju osebnih vrednotnih stališč, npr. ugotovljen družbeni pojav je dober oz. slab. Podatke poantirajte z ustrezno analizo in ne vključujte osebnih stališč in mnenj. Pri interpretaciji bodite **korektni** in navajajte tudi tiste podatke, vire ipd., ki nasprotujejo vaši hipotezi ali je ne podpirajo. Hipotez ni potrebno popravljati ali jih postavljati »za nazaj«. Pogosto je velik pomen raziskave v tem, da ugotovi, da stvari niso takšne, kot je "prevladujoče" mnenje.

Prav tako pazite, da ne boste pristranski, da ne boste dajali večjega poudarka tistim mnenjem, ki so »popularnejša« ali bliže vašim stališčem. Zbranih mnenj ne morete razglašati za pravilna ali nepravilna – so, kakršna pač so. Če si med seboj nasprotujejo ali če odstopajo od »splošnega mnenja« ali od vaših podatkov, je potrebno ugotoviti, zakaj je tako.

Tudi pri interpretaciji kronik, virov, dnevnega časopisa itd. je potrebno biti previden. Vse zapise so napisali konkretni ljudje in pogosto nimamo dokazov za to, da je bilo to prevladujoče mnenje ali stališče, niti da so se stvari v resnici zgodile tako, kot je zapisal avtor oz. avtorica. Tudi pri navajanju podatkov, ki jih dobite v takšni literaturi, bodite previdni – vsekakor morate pregledati, na kakšen način so bili (i)zbrani.

V raziskovalni nalogi navajajte samo podatke, ki so pomembni za vaše raziskovalno vprašanje in hipotezo, pa naj jo potrjujejo ali zavračajo – drugi viri, informacije, podatki, ki so mogoče tudi zanimivi, vendar za vašo nalogo niso pomembni, bi samo povzročali zmedo ter delali nalogo nepregledno in nerazumljivo.

Preden se lotite sklepanja, preglejte še, ali so bile že opravljene raziskave na podobno temo in primerjajte svoje podatke s podatki v teh raziskavah. Tako boste lažje zmanjšali vpliv majhnega vzorca, specifične populacije..., ki bi lahko oviral posploševanja. Če do takšnih razhajanj pride, jih poskušajte razložiti.

3.3.3 Sklepanje in evalvacija

Na koncu še enkrat preglejte, kakšno raziskovalno vprašanje in kakšne hipoteze ste postavili. **Odgovoriti** boste morali **na** zastavljeno **raziskovalno vprašanje** in preučiti, ali ste predpostavke oziroma **hipoteze potrdili** ali ovrgli in (ali) pretehtati, do kakšne mere jih lahko potrdite ali zavržete.

Sklepe vedno izoblikujte **na podlagi zbranega gradiva** in vedno dobro preverite, ali imate zanje zadostne argumente ali ne.

Pri oblikovanju sklepov bodite **kritični** tudi do svojih trditvev. V veliko pomoč vam bodo v načrtu oblikovani kazalci, zato je dobro, da jih še enkrat pregledate.

Sklepe izoblikujte **večplastno** – upoštevajte večplastnost pojava samega. Poskusite opredeliti preučevani dogodek iz različnih zornih kotov. Presodite, do katere mere gradivo potrjuje vaše trditve in upoštevajte vse podatke, tako tiste, ki podpirajo vaše trditve, kot tudi tiste, ki jim nasprotujejo.

Na koncu **ocenite** tudi **lastno nalogo** in preglejte, ali so vam kakšna vprašanja ostala nepojasnjena, ali bi jih mogoče lahko razjasnili na kakšen drug način, ali bi bilo za vaše raziskovalno vprašanje mogoče bolje uporabiti kakšno drugo metodo ... Ugotovitve **povežite** s širšimi sociološkimi in zgodovinskimi spoznanji in raziskavami na tem področju.

Pomagate si lahko tudi s knjigo Blaža Mesca: Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo, 1998. Predvsem v zadnjem delu knjige so opisane različne raziskave, za katere so raziskovalci uporabili različne kvalitativne metode.

3.4 Raziskovalno poročilo

3.4.1 Vsebina raziskovalnega poročila

V raziskovalnem poročilu morate opisati celoten potek vaše raziskovalne naloge:

- kako ste opredelili raziskovalni problem,
- katere so bile vaše hipoteze,
- na kakšen način ste jih nameravali potrditi,
- katere metode ste uporabili in zakaj,
- kako ste zbirali podatke, informacije, vire ter kako ste vzorčili in zakaj ravno tako,
- kakšni so bili rezultati analize virov, informacija, podatkov...,
- do kakšnih sklepov ste prišli,
- kako ocenjujete svoje raziskovalno delo,
- v kakšnem razmerju so s drugimi raziskavami in spoznanji stroke.

Urejenost raziskovalnega poročila

Ocenjuje se tudi **tehnična urejenost** naloge, ki mora ustrezati zahtevam iz *razpisa* (podatki o avtoricah oz. avtorjih, kazalo, priloge...).

Paziti morate na pravilnost **citiranja in navajanja virov** (razloženo v navodilih za navajanje virov). Vsak navedek, ki je dobesedno prepisan, mora biti ustrezno označen. Prepisovanje brez navajanja je, milo rečeno, huda napaka.

Pri tem bodite pozorni tudi na to, da bo navajanje virov in citatov tematsko ustrezno, da bo smiselno vključeno v vaš tekst, da ne bi bilo namen samemu sebi. Vključite jih takrat, ko hočete z njimi nekaj ponazoriti, utemeljiti, pojasniti. Do citatov in virov se **opredelite** in s svojimi besedami povejte, zakaj ste jih vključili, kaj vam povedo, kaj dokazujejo.

Prav tako ni ustrezno samo navajati citatov in vnašati kot lastno besedilo samo vezne stavke. Smisel raziskovalne naloge je, da sami izoblikujete svoja stališča in sklepe, (če)tudi na osnovi znanj in spoznanj drugih.

Pri predstavitvi je potrebno zbrane **podatke urediti** pregledno in sistematično, lahko v tabelah, grafih ali kako drugače. Npr. pri anketi mora biti jasno, kdaj in kje je bila izvedena, koliko ljudi je odgovarjalo nanjo ipd. Razvidno mora biti, na kateri vir se nanaša vaša interpretacija ali sklepanje.

Opozoriti moramo tudi na **strokovno terminologijo**. V znanosti (tako v sociologiji kot v zgodovini) pogosto uporabljamo pojme, ki jih uporabljamo tudi v vsakdanjem življenju. Takšni so tudi termini, ki smo jih omenjali v tem tekstu, kot so npr. gospodarska kriza, delavski razred, migranti... Čeprav jih uporabljamo tudi v vsakdanjem življenju, pa jih morate takrat, ko jih vključujete v svoje raziskovalno delo, natančneje definirati in povedati, v kakšnem kontekstu boste termin sami uporabljali glede na druge možnosti njihove uporabe.

Pri urejanju naloge se držite navodil razpisa. Ker pa so raziskovalne naloge vsebinsko in metodološko lahko zelo različne, je ta navodila treba prilagoditi posebnostim naloge. To še posebno velja za naloge, ki bodo bolj teoretičnega značaja. Naloge je potrebno jasno razčleniti **na poglavja**.

Priložite tudi **kazalo** in vse morebitne **priloge** (anketne liste, intervjuje...), **seznam literature in virov**. Lahko pa posamezne dokumente, ki so omenjeni kot priloge (npr. fotografije, dele intervjujev...), smiselno vključite tudi v besedilo.

3.4.2 Obseg raziskovalnega poročila

Obseg raziskovalnega poročila ni poljuben, obsega naj od **16 do 32 strani** (pri približno 2000 znakih na stran) pri individualnih raziskavah, pri skupinskih pa od **32 do 96 strani**. V ta obseg niso vštete priloge (fotografije, fotokopije dokumentov, zapisi intervjujev, tabele itd.). Posamezne dokumente, ki so omenjeni kot priloge, lahko vključite tudi v besedilo (npr. fotografije, odlomki iz intervjujev), vendar se mora v tem primeru ustrezno povečati obseg naloge. Nalogo lahko dopolnite tudi z zvočnimi in video posnetki.

Poročilu mora biti priložen **povzetek** v slovenščini in v tujem jeziku (v angleščini ali nemščini), obsegati mora najmanj polovico strani, največ eno stran. Na naslovnico raziskovalne naloge morate napisati ime tekmovanja, naslov vaše raziskave (določite ga sami), vaše ime in priimek, vaš šolski in domači naslov ter ime in priimek mentorja.

Pri urejanju naloge in še zlasti pri navajanju virov morate natančno upoštevati navodila, ki so v prilogi tega razpisa raziskovalne teme.

4. OCENJEVANJE, JAVNA PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH NALOG IN PRIZNANJA

Vse naloge, ki bodo poslani na naš naslov do razpisanega roka in bodo vsebinsko ustrezale določilom tega razpisa, bodo ocenjene.

Pri ocenjevanju raziskovalnega poročila bomo upoštevali pet kriterijev. Ocenjevali bomo: opredelitev problema, izbiro in uporabo metod, kvaliteto interpretacije, sklepanja in tehnično urejenost naloge.

4.1 Opredelitev problema

Pri opredelitvi problema bomo pozorni na to, kako ste opredelili predmet vaše raziskave. Pomembno je, da je predmet vaše raziskave v skladu z razpisano temo, da je natančno in večplastno opredeljen. Natančno je potrebno opredeliti, kaj hočete z raziskavo pokazati/raziskati in pojasniti pojme, ki so predmet vašega raziskovanja.

4.2 Izbira in uporaba metod

Pri izbiri in uporabi metod bomo ocenjevali, ali ste dobro izbrali načine, s katerimi želite priti do gradiva za potrditev vaše hipoteze (kako boste kaj ugotavljali in s kakšnimi metodami), ali ste izbrali primeren vzorec, da boste dobili ustrezno gradivo za vaše hipoteze, ali metode v nalogi uporabljate ustrezno in skladno z vašim načrtom ter kako ocenjujete, v kolikšni meri so vaše metode omogočile odgovoriti na raziskovalno vprašanje.

4.2 Analiza in interpretacija

Pri **analizi in interpretaciji** ocenjujemo, kako ste razložili rezultate, ki ste jih dobili, in ali so vaše razlage v skladu s podatki in drugimi gradivi, ki ste jih zbrali (ali ste korektni in nepristranski pri razlagi) ter kako analizirate podatke in jih primerjate med seboj in s podatki drugih raziskav in ugotovitev. Ocenili bomo tudi, ali je zbrano gradivo relevantno za raziskovalni problem in kako ocenjujete, koliko je vaše gradivo ustrezno za odgovor na raziskovalni problem.

4.3 Sklepanje in evalvacija

Pri sklepanju in evalvaciji bomo ocenjevali, ali in kako ste odgovorili na raziskovalno vprašanje, kako kvalitetno ste potrdili ali ovrgli svoje začetne predpostavke. Najpomembneje je, da so vaši sklepi v skladu z gradivom, da lahko svoje trditve povežete z gradivom, da je sklep dobro utemeljen. Pomembno je, da ocenite, do katere mere ste lahko odgovorili na zastavljeno vprašanje, da ste torej kritični tudi do vaših ugotovitev, in da sklepe povežete s širšimi spoznanji in raziskavami. Ker je dober raziskovalni problem opredeljen večplastno, je pomembno, da so tudi vaši sklepi večplastni in celoviti.

4.4 Urejenost raziskovalnega poročila

Pri urejenosti raziskovalnega poročila bomo ocenjevali, ali vsebuje vse potrebne elemente, ali je naloga tehnično urejena (skladno z navodili: naslovnica, podatki avtorjev oz. avtoric, mentoric in mentorjev,...), ali je citiranje in navajanje virov pravilno in smiselno vključeno v nalogo. Pomembno je tudi, da so rezultati predstavljeni pregledno, da je jezik ustrezen in da ustrezno in dosledno uporabljate strokovno terminologijo.

Avtorji in avtorice treh najbolje ocenjenih raziskovalnih nalog bodo povabljeni, da predstavijo svoje naloge na srečanju vseh sodelujočih avtorjev nalog. Za predstavitev naloge bodo imeli na voljo do 15 minut, pri skupinskih nalogah pa 20 minut.

Avtorice in avtorji treh najboljših nalog bodo prejeli denarne nagrade, vsi ostali pa pisna priznanja za sodelovanje. Najboljši udeleženci ali udeleženske srečanja bodo na osnovi izbora povabljeni na mednarodna srečanja, ki jih v avgustu, septembru in oktobru organizira EUSTORY. Izbrani bodo glede na oceno njihove naloge in sposobnosti komuniciranja v angleščini ter prijave na ponujene poletne akademije.

5 NAVAJANJE VIROV IN LITERATURE

Vsaka raziskovalna naloga vsebuje poleg samostojno pridobljenih podatkov in ugotovitev tudi informacije iz različnih virov, kot so knjige, članki v časopisih in revijah, raziskovalna poročila, priložniki, arhivi itd. Neposredna uporaba teh virov, tj. dobesedno navajanje stavkov ali delov stavkov in njihova posredna uporaba, tj. njihovo povzemanje s svojimi besedami, morata biti v raziskovalni nalogi natančno označeni. **Pomanjkljivo navajanje uporabljenih virov ne pomeni le slabe urejenosti raziskovalne naloge, ampak tudi nedopustno prisvajanje tujih idej in spoznanj.**

Pri **neposredni uporabi virov** (tj. pri citiranju stavkov ali delov stavka iz člankov, knjig ali drugih podobnih virov) morata biti začetek in konec citata označena z narekovaji. Za narekovajem je treba v oklepaju napisati priimek avtorice oz. avtorja, letnico izida citirane knjige ali revije in stran po naslednjem zgledu: (*Velikonja 1996, 33*). Tudi pri posredni uporabi virov, tj. pri povzemanju virov z lastnimi besedami, je treba na ustreznem mestu navesti podatke o viru, na katerega se opirate (npr.: *glej Velikonja 1996, 72*).

Uporabo virov, ki niso dostopni v knjižni ali revialni obliki (npr. arhivski viri, neobjavljeni intervjuji itd.), v besedilu označite z zaporedno številko v nadpisu (^{1,2...}). Na dnu strani (pod črto), na kateri ste uporabili takšen vir, morate ob ustrezni številki navesti podatke o viru. Pri **arhivskem gradivu** je treba v opombi zapisati širši sklop, kjer se v arhivu dokument nahaja, in naslov dokumenta. Če tega naslova nima, ga mu določite sami (npr. *Arhiv Slovenije, Kompas Ljubljana, Načrti turističnih potovanj, prospekt Izlet v Benetke, junij 1965* ali *Zgodovinski arhiv Ljubljana, Turistično društvo Kamnik; škatla 2, mapa 3; Seznam prireditev za leto 1970, februar 1970*). Pri ponovnem sklicevanju na isti vir navedete le prve besede iz naslova dokumenta (*Arhiv Slovenije, Kompas..., prav tam*). Pri tem si lahko pomagata tudi s kraticami za pogosto uporabljene vire (npr.: *za Arhiv Slovenije uporabljamo okrajšavo AS, za Zgodovinski arhiv Ljubljana ZAL itd.*). Kratica za isti vir mora biti vedno enaka. Na koncu naloge pa morajo biti kratice tudi razložene.

Pri virih, ki so podobni arhivskim, morate v opombi navesti ključne podatke, zlasti vsebino vira in čas njegovega nastanka.

Uporabi se lahko tudi verodostojne in uporabne spletne vire, ki se jih natančno citira z navedbo polnega naslova spletne strani ter datumom dostopa. Navajamo primer citiranja:

<http://www.sistory.si/zgodovina-v-soli.html> (dostop: 11. 6. 2011).

Če navajamo literaturo, članke iz periodike ali arhivsko gradivo, dostopno na spletu, veljajo pri citiranju pravila, kot so navedena zgoraj, navesti pa moramo še spletno stran, kjer se vir nahaja, ter datum dostopa.

Na dnu strani lahko napišete kot **opombe** tudi stavke, ki ne spadajo v glavno besedilo naloge, prispevajo pa k njegovemu boljšemu razumevanju (npr.: razlaga posameznih pojmov, neobičajnih izrazov itd.) Tudi v tem primeru morate mesta v nalogi, na katera se nanašajo te opombe, označiti s številko v nadpisu. Z zaporednimi številkami morate označiti vse informacije, ki so napisane na koncu posamezne strani in niso vključene v glavno besedilo.

Tabele in slike (grafi, sheme itd.) morajo biti oštevilčene z zaporednimi številkami in naslovljene (*Tabela 1: Število državnih praznikov v evropskih državah*). Tabele in slike morajo biti postavljene na mesta, kamor vsebinsko sodijo, hkrati pa morajo biti v besedilu omenjene tako, da se navede njihova številka po naslednjem zgledu: (*glej tabelo 1*). Če je tabela ali slika prevzeta iz drugega vira, mora biti neposredno pod tabelo in sliko natančno naveden vir (npr.: *Vir: Statistični letopis Slovenije 1991. Letnik XXX. Zavod Republike Slovenije za statistiko, Ljubljana. 1991.*).

Na koncu naloge morate pod naslovom **Viri in literatura** navesti po **abecednem vrstnem redu priimkov avtoric in avtorjev vso uporabljeno literaturo in ostale vire** (tudi uporabljeno arhivsko in ostalo gradivo). Knjige in revije je treba v seznamu navesti na naslednji način:

- članki v revijah oziroma zbornikih:

Katunarič, Vjeran (1993): "Interkulturalizem". Teorija in praksa, 30, 1-2, str. 14-25.
Habermas, Juergen (1980): "Handlung und System - Bemerkungen zu Parsons' Medientheorie". V: Wolfgang Schluchter (ur.): Verhalten, Handeln und System. Talcott Parsons' Beitrag zur Entwicklung der Sozialwissenschaften. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, str. 68-105.

- **samostojne publikacije** (knjige):

Velikonja, Mitja (1996): Masade duha – Razpotja sodobnih mitologij. ZPS, Ljubljana.
Berger, Peter, Thomas Luckmann (1988): Družbena konstrukcija realnosti. Cankarjeva založba, Ljubljana.

Ta pravila za navajanje virov iz revij in knjig smiselno uporabite tudi pri navajanju arhivskega in ostalega gradiva.

- **gradiva brez navedbe avtorja/ice**

Pri virih, ki nimajo navedenega avtorja, se pri razvrščanju v seznam upošteva prva črka v naslovu, navedba pa se začne z letnico izdaje, ki ji brez dvopičja sledi naslov vira. Npr.: *Statistični letopis 1995. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 1995*. Pri arhivskih virih navedite fond in nato arhiv, kjer gradivo hranijo, npr. *Kompas Ljubljana, Arhiv Slovenije*. Pri intervjujih poimensko navedite vse osebe, s katerimi ste opravili intervju, dodajte še poklic in leto rojstva osebe.

6 Literatura in viri:

Seznam vsebuje izbrano literaturo, ki je le osnovni izbor. Literaturo za vašo temo boste poiskali sami. Ne spreglejte knjig in člankov povezanih z vašo lokalno temo, torej različni pregledi zgodovine krajev ali občin.

- ČELIK, Pavle, *Stražarji državne meje v Sloveniji: (1918–2013) Državne meje na Goriškem v 19. in 20. stoletju = I confini statali nel Goriziano dei secoli XIX e XX, edited by Drago Sedmak. Nova Gorica: Goriški muzej, 2004.*
- FERENC, Tone, Problem zahodne meje pri Slovencih 1941–1945, *Acta Histriae* 6, no. 6 (1998): 299–310, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-V8U6PCBW>.
- GLAVIČ, Jurij, Podravje v luči nemške iredente,« *Misel in delo* 2, no. 5 (1936): 171–182, <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-0LRZVGIY/6169414f-dc81-4bc1-b626-2a51e0374636/PDF>.
- GODEŠA, BOJAN, Slovenci in problem meja med drugo svetovno vojno [Slovenes and the Problem of the Borders during WW II],« *Acta Histriae* 23, no. 3 (2015): 417–432, http://zdjp.si/wp-content/uploads/2015/12/Pages-from-Acta-Histriae-%C5%A1t.-3-letnik-23-2015_GODE%C5%A0A_LOWRES.pdf.
- JANKOVIČ Potočnik, Aleksander, Rupnikova linija : odkrivanje utrd ob rapalski meji / Aleksander Jankovič Potočnik, s prilogo Načrti utrd Alpskega zidu. Logatec : Ad Pirum, zavod za intelektualne dejavnosti, 2009.
- JERI, Janko, *Tržaško vprašanje po drugi svetovni vojni: tri faze diplomatskega boja* Ljubljana: Cankarjeva založba, 1961.
- KLEMENČIČ, Vladimir, »Državna meja na območju SR Slovenije in obmejna območja kot nov geografski fenomen,« *Razprave in gradivo = Treatises and documents, no. 20* (1987): 57–79.
- KLEMENČIČ, Vladimir, Slovensko hrvaška obmejna regija in njene funkcije v povezovanju med Hrvaško in Slovenijo in v luči evropske integracije. V: *Dela - Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani, številka 16*, str. 7-16. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-M7X3AWHD>

- KRISTEN, Samo, *Istrsko vprašanje: iz zgodovine slovensko-hrvaške razmejitve v Istri*. Ljubljana: Društvo 2000, Inštitut za narodnostna vprašanja, 2002.
- KRISTEN, Samo, *Meje in misije: dileme slovensko-hrvaške razmejitve v Istri v vojaškem, političnem, diplomatskem in obveščevalnem metežu II. svetovne vojne*. Ljubljana: Društvo 2000, Inštitut za narodnostna vprašanja, 2006.
- LIPUŠČEK, Uroš, *Sacro egoismo: Slovenci v krempljih tajnega londonskega pakta 1915*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2012.
- MALNIČ, Andrej, »Topografija spomina na novo mejo,« *Acta Histriae* 6, no. 6 (1998): 331–346, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-X869XO7R>.
- MARUŠIČ, Branko, »Nova meja na Goriškem,« *Acta Histriae* 6, no. 6 (1998): 271–284, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-27JFY>.
- MEDNARODNI simpozij ob 90. obletnici podpisa rapalske pogodbe, *O rapalski meji : zbornik mednarodnega simpozija ob 90. obletnici podpisa rapalske pogodbe*. Žiri Ad Pirum, zavod za intelektualne dejavnosti, 2010
- MIKŠA, Peter, and Zorn Matija, »Rapalska meja: četrto stoletje obstoja in stoletje dediščine [The Rapallo border: a quarter century of existence and a century of heritage].« In: *Nečakov zbornik: procesi, teme in dogodki iz 19. in 20. stoletja*, edited by Kornelija Ajlec, Bojan Balkovec, and Božo Repe, 605–641. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018.
- MLAKAR, Boris, »Problem zahodne meje pri Slovencih 1941–1945 (protirevolucionarni tabor),« *Acta Histriae* 6, no. 6 (1998): 311–324, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-UCT58WPN>.
- NEČAK, Dušan, »Od železne zaveske do zelene meje: regija Alpe-Jadran 1945–1991, 1. del [From the Iron Curtain to the Green Border: The Alps-Adriatic Region 1945-1991, part 1],« *Zgodovinski časopis* 52, no. 2 (1998): 201–214.
- NEČAK, Dušan, »Od železne zaveske do zelene meje: regija Alpe-Jadran 1945–1991, 2. del [From the Iron Curtain to the Green Border: The Alps-Adriatic Region 1945-1991, part 2],« *Zgodovinski časopis* 52, no. 3 (1998): 393–405.
- PAVŠIČ, Tomaž, *Ob stari meji: pričevanja in spomini*. Idrija: Bogataj, ABC Merkur, 2006.
- PLETERSKI, Janko, »Predlog za ohranitev rapalske meje in delitev Slovenije,« *Acta Histriae* 6, no. 6 (1998): 325–330, <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-SZU67UWA>.
- REPE, Božo, »Italijansko-jugoslovanska meja po drugi svetovni vojni: prehodi meje, turizem, nakupovanje, tihotapljenje [The Italian-Yugoslav Border after World War II: Crossing the Border, Shopping, Tourism, Smuggling].« In: *Nečakov zbornik: procesi, teme in dog*
- ŠKORJANEC, Viljenka, *Osimska pogajanja. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, 2007. odki iz 19. in 20. stoletja*, edited by Kornelija Ajlec, Bojan Balkovec, and Božo Repe, 679–688. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018.
- ŠPES, Metka. "Odnos prebivalcev obmejnih območij Slovenije do slovensko-hrvaške državne meje." *Dela - Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani številka 16* (2001) str. 89-103. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-IJRH65GU>
- ZAJC, Marko, »K zgodovini oblikovanja meje v Beli krajini [Towards the history of delineating the border in White Carniola].« In: *Iz zgodovine Bele krajine*, edited by Miha Preinfalk, 631–646. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2010, <http://hdl.handle.net/11686/15527>.

POLETNE AKADEMIJE ZA MLADE <http://eustory.eu/history-camps>

Kako je na poletnih akademijah za mlade, ki jih organizira EUSTORY?

Svojo osebno izkušnjo je zapisala Maja Čakić, ki se je akademije v Berlinu udeležila leta 2009:

»Leta 2009 sem svojo raziskovalno nalogo prijavila na Srečanje srednješolskih raziskovalk in raziskovalcev novejšje slovenske zgodovine. Naloga se je uvrstila na tretje mesto in po uspešno opravljenem razgovoru s predstavnikom organizacije EUSTORY sem prejela nagrado v obliki udeležbe na poletni akademiji v Berlinu, ki je pokrivala tematiko padca Berlinskega zidu. Tako kot verjetno vsak, ki se prvič odpravi na kakšno EUSTORY akademijo, sem bila precej radovedna. Zanimalo me je, kaj neki me tam čaka, kako naj bi izgledalo naše delo in kakšni bodo ostali udeleženci. 22. avgusta sem dobila odgovore na vsa svoja vprašanja. Naj kar na začetku povem, da teden akademije v Berlinu v poletju 2009 sodi med moje najlepše in najljubše spomine. Vsekakor je to bil teden poln pozitivnih presenečenj, neverjetno dobrega sodelovanja, dokaj napornega, a zanimivega dela, novih izkušenj in znanja ter poznanstev in prijateljstev, ki še zmeraj trajajo.

Prvi dan v Berlinu smo preživeli precej umirjeno, saj je bil dan namenjen spoznavanju z ostalimi tridesetimi udeleženci iz petnajstih različnih držav. Tako smo ga preživeli v druženju, pogovoru in igrah, preko katerih smo si skušali zapomniti bolj ali manj zanimiva imena drug drugega. Drugi dan - in naslednjih pet - pa smo že preživeli veliko bolj delovno. Kot že omenjeno, smo se ukvarjali s problematiko Berlinskega zidu, njegovega padca in posledic, ki jih je pustil na nemškem prebivalstvu. Skupina ljudi, ki je pripravila in vodila celoten program akademije, je bila s temo dobro seznanjena ter nam je ob dajanju smernic in določenih navodil dovoljevala ogromno delovne in ustvarjalne svobode, spodbujala našo kreativnost, prisluhnila vsaki zamisli ter mnenju in hkrati poskrbela za sproščeno vzdušje.

Da bi izvedeli in se naučili kaj več o zgodovini Berlinskega zidu, smo najprej (razdeljeni v majhne delovne skupine) predstavili življenjske zgodbe naših znancev iz domačega okolja (ki so imeli izkušnje povezane z Zidom), s katerimi smo opravili intervju še pred prihodom v Berlin (nekakšna domača naloga). Predstavitvam pa so sledile zanimive izmenjave mnenj, izkušenj in pogledov. V naslednjih dneh smo v manjših skupinah, opremljeni z mikrofoni in zvezki, opravili intervjuje z različnimi ljudmi, ki so v času obstoja Berlinskega zidu živeli v njegovi neposredni bližini (tako na vzhodni kot zahodni strani). V nekaj dneh smo tako imeli neverjetno priložnost iz prve roke izvedeti, kako je, če te od družine ločuje ogromen zid in kako se navadiš na to, da ne moreš zaupati nikomur. Zgodbe, ki so jih ljudje delili z nami, so nam ponudile drugačen vpogled v zgodovino. Dogodek, o katerem smo do takrat brali le v zgodovinskih učbenikih, je v tistih nekaj dneh v Berlinu dobil nov aspekt, saj smo ga spoznali tudi iz človeške perspektive. Pridobili smo novo znanje in dragoceno izkušnjo. Po opravljenem intervjuju je vsaka skupina svoje delo in rezultate predstavila še drugim udeležencem, čemur je sledila debata in evalvacija.

V drugi polovici tedna smo se razdelili v dve skupini, filmsko in gledališko. Skupini sta morali pripraviti gledališki 'performans' oziroma kratek film na temo Berlinskega zidu. Pri pripravi scenarijev smo svoji domišljiji pustili prosto pot. Tako smo tudi drugo polovico tedna preživeli nadvse delovno in kreativno, kar je dalo čudovite rezultate zadnji dan akademije, ko so sledile predstavitve dela gledališke in filmske skupine. Ogledu delovnih rezultatov pa je sledila še poslovilna večerja ob jezeru pred vilo, v kateri smo bivali.

Prav posebej pa moram poudariti 'družabni vidik' tedna v Berlinu. Kljub temu da je to akademija, na kateri se precej dela na izbrani tematiki, je to delo izredno zanimivo, poučno in predvsem zabavno. Na akademiji sem namreč spoznala neverjetne ljudi, s katerimi smo v zgolj nekaj dneh spletli močne prijateljske vezi in posledično je tudi delo bilo zelo prijetno in polno smeha. Ob večerih (in pozno v noč oziroma jutro) je seveda sledilo druženje v obliki pogovorov, iger, plesa, igranja klavirja, resnih in manj resnih debat ter drugih načinov preživljanja večernih uric.

Poletna akademija v Berlinu je tako poskrbela za eno najlepših poletij in se v mojem spominu zapisala kot ena najbolj neverjetnih in prijetnih izkušenj. Naučila sem se veliko o zgodovini Berlinskega zidu in posledicah, ki jih je le-ta pustil v življenju ljudi. Vendar pa najboljši del akademije zagotovo predstavljajo posamezniki, ki sem jih imela priložnost spoznati in z njimi preživeti teden. Odlična

družba je 'kriva' za kreativno in prijetno delovno klimo, čudovite večere in solze, ki se jim nismo mogli izogniti na dan slovesa.

Morebiti se ta opis zdi pretirano sentimentalen in priznam, da tudi sama ne bi verjela, če bi mi nekdo pred akademijo na tak način opisoval enotedensko delo in druženje s popolnimi neznanci. Pa vendar, takšna je moja izkušnja z EUSTORY akademijo in zagotavljam vam, da zdaleč nisem edina, ki udeležbo na akademiji šteje med eno najbolj nepozabnih in dragocenih izkušenj.«

Tamara Čakić